

Πανεπιστήμιο Κρήτης
Σχολή Επιστημών Αγωγής
Παιδαγωγικό Τμήμα
Προσχολικής Εκπαίδευσης

Εργαστήριο Μουσικής
και Ψυχοκινητικής Αγωγής

Πανεπιστημιούπολη - Ρέθυμνο
Τετάρτη 8 Οκτωβρίου 2008
Αίθουσα: Δ7 Ώρα: 10:45-14:45

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ
ΗΜΕΡΙΔΑ

ελληνικό
μουσικό
ρεπερτόριο
και παιδί

Βιογραφικά στοιχεία ομιλητών - Περιλήψεις

Λήδα Μασούρα: «Η παιδική ηλικία στην ελληνική μουσική για πιάνο: μια εκπαιδευτική προσέγγιση». Εκτέλεση ενδεικτικών ακουσμάτων στο πιάνο.

Βιογραφικά στοιχεία: Η Λήδα Μασούρα είναι από τις πιο καταξιωμένες πιανίστες της χώρας μας. Σπούδασε πιάνο στο Ωδείο Αθηνών (Δίπλωμα, α' βραβείο), συνέχισε τις σπουδές της στο Conservatoire National Supérieur de Musique de Paris και αποφοίτησε από τις τάξεις πιάνου και μουσικής δωματίου με α' βραβεία, καθώς και από το μεταπτυχιακό μουσικοπαιδαγωγικό τμήμα (Δίπλωμα και Certificat d' Aptitude). Έχει δώσει πολυάριθμα ρεσιτάλ στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, σε συνεργασία με πολλούς φορείς (Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, Υπουργείο Πολιτισμού, Institut de France, Rencontres Européennes, Festival Cultures d'Automne κ.ά.). Έχει εμφανισθεί με διάφορα μουσικά σύνολα, σε συναυλίες μουσικής δωματίου, καθώς και ως σολίστ με γνωστές ορχήστρες. Έχει ηχογραφήσει επανειλημμένα για διάφορες δισκογραφικές παραγωγές. Έχει συνεργαστεί σε καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα, με τη London Sinfonietta, το Ensemble Modern, το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, την Εταιρεία Θεσσαλικών Μελετών και το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Δίδαξε στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών και είναι τακτική καθηγήτρια πιάνου στο Εθνικό Ωδείο.

Περιεχόμενο ομιλίας: Η επισκόπηση του ρεπερτορίου της ελληνικής μουσικής για πιάνο δείχνει ότι, από το 1905 και μετά, σημαντικός αριθμός συνθετών στρέφει το βλέμμα στην παιδική ηλικία. Άλλοτε ως πηγή έμπνευσης κι άλλοτε ως άμεσος αποδέκτης, το παιδί αποτελεί συχνότατα αντικείμενο του συνθετικού προβληματισμού.

Στην εισήγηση θα παρουσιαστούν παραδείγματα από έργα (όπως «Σαραντά τέσσερα παιδικά κομμάτια» του Γ. Κωνσταντινίδη, «Δεκατέσσερα παιδικά πορτρέτα» του Γ. Α. Παπαϊωάννου ή «Οκτώ παιδικές μινιατούρες» του Γ. Σισιλιάνου), μέσα από τα οποία θα αναδειχθεί ένα ρεπερτόριο προσιτό στα παιδιά, άριστα προσαρμόσιμο στις μουσικές ικανότητες της ηλικίας τους. Το υλικό αυτό, όταν εντάσσεται στη σχολική εκπαίδευση και διδάσκεται σύμφωνα με τις σύγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις και μεθόδους, μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών και στη διεύρυνση του ρεπερτορίου τους, φέρνοντάς τους σε επαφή με την έντεχνη ελληνική μουσική των νεότερων χρόνων.

Σπύρος Σακκάς: «Οι επικίνδυνοι μουσικοί “σχηματισμοί” στο ψυχικό... γλωσσάρι της φωνής των παιδιών». Διάλογος με το κοινό.

Βιογραφικά στοιχεία: Λυρικός τραγουδιστής - βαρύτονος, παγκοσμίως αναγνωρισμένος για τις ιδιαίτερες ερμηνείες του σε όλα τα είδη της φωνητικής μουσικής. Έχει τραγουδήσει στα μεγαλύτερα μουσικά κέντρα του κόσμου, έργα από το διεθνές ρεπερτόριο, αλλά εκπροσωπώντας περισσότερο το ελληνικό τραγούδι από την αρχαιότητα έως σήμερα και αναλαμβάνοντας την ευθύνη της παρουσίας του ποιητικού-ποιοτικού τραγουδιού. Υπήρξε στενός φίλος και συνεργάτης μεγάλων προσωπικοτήτων της μουσικής δημιουργίας, όπως του Μάνου Χατζιδάκι, του Θόδωρου Αντωνίου, του Γιώργου Κουρουπού, του Γιάννη Ξενάκη. Έχει σκηνοθετήσει όπερες, μονοδράματα και μουσικό θέατρο, τα οποία έχουν παρουσιαστεί σε όλον τον κόσμο. Ίδρυσε και διευθύνει εργαστήρια φωνητικής Τέχνης και Έρευνας σε πολλές χώρες του Δυτικού Κόσμου. Κυκλοφορούν πολλά CD δικά του στην Ελλάδα, Γαλλία, Γερμανία, Ιαπωνία και U.S.A. καθώς και videos από ταινίες του στον κινηματογράφο και την τηλεόραση.

Περιεχόμενο ομιλίας: Το «αινιγματικό» μας παιχνίδι με τη... γνώση, η παρανοημένη... υπεραξία των χαρισμάτων, των ευαισθησιών και του ταλέντου, το ... «ρεπερτόριο» της επικοινωνίας μας με τα παιδιά και τους νέους, μας παρασύρει σε... ετερολογίες. Στην παρέμβαση επιδιώκεται μια γόνιμη συνεύρεση με άμεσα ενδιαφερόμενους για το ψυχικό - μουσικό γλωσσάρι της φωνής του παιδιού. Μέσα από διάλογο και με ζωντανά παραδείγματα, θα αναλύσουμε τη σύνδεση της θεωρητικής «γνώσης» στην παιδεία τόσο των μικρών, άλλα κυρίως των μεγάλων. Μια συνεύρεση που δίχως άλλο θα μπορούσε να μας οδηγήσει σε νέους δρόμους «ζωντανής» προσέγγισης και κατανόησης του τόσο άγνωστου χώρου της φωνής του παιδικού μας κόσμου, στον δρόμο της δημιουργικής ωραιότητας της φύσης.

Δημήτρης Αντωνακάκης: «Νεοελληνική έντεχνη - λαϊκή μουσική για Παιδιά». Ενδεικτικά ακούσματα.

Βιογραφικά στοιχεία: Ο Δημήτρης Θ. Αντωνακάκης σπούδασε Μουσική με ειδίκευση στη Σύνθεση και το Ηλεκτρικό Αρμόνιο. Έχει παρακολουθήσει δεκάδες επιμορφωτικά σεμινάρια μεταξύ των οποίων και στο Orff Institute στο Salzburg. Συνέχισε με σπουδές στη Μουσικοθεραπεία στο Anglia Ruskin University, στο Cambridge της Μεγάλης Βρεταννίας: P. Diploma in Music Therapy και Master of Arts in Music Therapy. Είναι Υποψήφιος Διδάκτωρ Αναπτυξιακής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Διδάσκει στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης ως Ειδικός Επιστήμων και στα Διδασκαλεία Μετεκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Περιεχόμενο ομιλίας: Η μουσική έχει σημαίνουσα θέση στην ανάπτυξη και εκπαίδευση των παιδιών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Η εργασία αυτή προσπαθεί να αναδείξει τα έργα έντεχνης νεοελληνικής λαϊκής μουσικής για παιδιά. Κάποια από αυτά αποτελούν σημείο αναφοράς στο είδος τους, ενώ κάποια άλλα δεν είναι γνωστά στο ευρύ κοινό. Όλα, όμως, αποτελούν προτάσεις για το κεφάλαιο που λέγεται: μουσική για παιδιά. Παρουσιάζονται και ακούγονται αποσπάσματα των έργων: Ντενεκεδούπολη του Μαρκόπουλου, 40 Τραγούδια για Παιδιά και Παιδάκια, του Θεοδωράκη, Λιλιπούπολη, των Κυττουργού, Μαραγκόπουλου και Πλάτωνος, Ο Μορμόλης, του Σπανού, Τα Μυστικά του Κήπου, του Κυττουργού, Τα Μελωδόνια, του Πετράκη, Τα Παραμύθια της Γαλάζιας Γραμμής, του Μικρούτσικου, Κάτω από ένα Κουνουπίδι, του Λοΐζου, Η Αγέλαστη Πολιτεία και οι Καλικάντζαροι, των Κατσιμίχα, Ένα Περιβόλι Γεμάτο Τραγούδια, της Κωχ, Λούνα Παρκ, Μουσικό Ανθολόγιο και Χάρτινο Καράβι, του Μαυρουδή, Στο Πρώτο Πρώτο Πέταγμα, του Περιδη, Παραμυθοτραγουδά, του Ζουγανέλη, Μίλα μου για Μήλα, του Παπασταύρου, Στο Φτερό της Πεταλούδας, της Αργυροπούλου, Το Μαντήλι της Νεραϊδας, της Παπαδόδημα, Το Όνειρο του Ρο και Περπατώ εις το Δάσος, των Βόμβολου και Μιχαηλίδου, Το Πράσινο Μούσκαρι-ο, της Ιεροπούλου, και Ανέβα στη Στεγη να Φάμε το Σύννεφο, του Κατσαρού. Ακόμη, προτείνονται τρόποι δημιουργικής ακρόασης των παραπάνω έργων στο πλαίσιο της γενικής και ειδικής προσχολικής αγωγής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Μαρίνα Σωτηροπούλου: «Ο ρόλος των αισθητικών θεωριών στην επιλογή και διδασκαλία τραγουδιού. Το παράδειγμα της Λιλιπούπολης». Ενδεικτικά ακούσματα.

Βιογραφικά στοιχεία: Η Μαρίνα Σωτηροπούλου Ζορμπαλά έχει σπουδάσει πιάνο (Ωδείο Αθηνών) και ψυχολογία της τέχνης (Πανεπιστήμιο Σορβόνης, Πανεπιστήμιο Ναντέρ – Γαλλία και τμήμα Φ.Π.Ψ. Πανεπιστήμιο Αθηνών). Είναι Επίκουρη Καθηγήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης, στο αντικείμενο της «αισθητικής αγωγής του παιδιού». Τα επιστημονικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην επίδραση της Τέχνης στην κοινωνική και ακαδημαϊκή ανάπτυξη του μικρού παιδιού. Έχει αναπτύξει πλούσια δραστηριότητα σχετικά με την παιδαγωγική αξιοποίηση της Τέχνης (διδακτικό και διοικητικό έργο, παιδαγωγική επιμέλεια θεατρικών παραστάσεων για παιδιά, συμμετοχή στον εκσυγχρονισμό των αναλυτικών προγραμμάτων κατάρτισης της ειδικότητας “Στέλεχος Προσχολικής Αγωγής” υπό το ΥΠ.Ε.Π.Θ., αξιολόγηση του Μουσικού Ανθολογίου για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, σχεδιασμός επιμορφωτικών προγραμμάτων για εκπαιδευτικούς, συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα, επιστημονικά συνέδρια κ.ά.).

Περιεχόμενο ομιλίας: Με ποια κριτήρια ένας δάσκαλος επιλέγει τα ερεθίσματα που θα αξιοποιήσει για την αισθητική αγωγή των μαθητών του; Σε σχέση με το θέμα της παρούσας ημερίδας, προς ποιο μουσικό ρεπερτόριο πρέπει να προσανατολιστεί; Πιο συγκεκριμένα, ποια τραγούδια να διδάξει και ποια να θεωρήσει ακατάλληλα για τη σχολική του τάξη; Επίσης, πώς θα επεξεργαστεί διδακτικά τις μουσικές επιλογές του; Σε αυτή την ομιλία, αρχικά θα επιχειρηθεί η συστηματοποίηση ενός σκεπτικού, που θα μπορούσαν να υιοθετήσουν οι εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, για την παιδαγωγική αξιολόγηση των ελληνικών τραγουδιών. Τα κριτήρια που θα προταθούν είναι μάλλον ευρύτερα αισθητικά και παιδαγωγικά, παρά καθαρά μουσικολογικά. Στη συνέχεια, θα προταθεί ένας τρόπος επεξεργασίας των τραγουδιών στην τάξη, με σκοπό να αναδειχθεί το αυτονόητο, που, όμως, προδίδεται καθημερινά στη σχολική πρακτική: πόσο νευραλγικός μπορεί να είναι ο ρόλος της αισθητικής θεωρίας στην εφαρμογή της αισθητικής αγωγής.

Λάμπρος Λιάβας: «Η μουσική στο ελληνικό λαϊκό θέατρο σκιών και η εκπαιδευτική της διάσταση». Παρουσίαση μουσειοσυσσκευής.

Βιογραφικά στοιχεία: Ο Λάμπρος Λιάβας σπούδασε νομικά στην Αθήνα και εθνολογία - εθνομουσικολογία στο Παρίσι (Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales). Παράλληλα, σπούδασε πιάνο, αρμονία και αντίστιξη, βυζαντινή μουσική και δημοτικό τραγούδι. Είναι αναπληρωτής καθηγητής Εθνομουσικολογίας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών και πρόεδρος του Μουσείου Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων. Ως εθνομουσικολόγος, έχει αναπτύξει μια πολύπλευρη ερευνητική, εκπαιδευτική κι επιμορφωτική δραστηριότητα με στόχο τη διάσωση, μελέτη και διάδοση της ελληνικής μουσικής στη διαχρονική της πορεία και σε σχέση με όλα τα είδη (λόγια, δημοτική, αστική, λαϊκή, νεότερο και σύγχρονο ελληνικό τραγούδι). Έχει συμμετάσχει σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια, έχει επιμεληθεί την οργάνωση αρχείων και ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων, βιβλιογραφικές, δισκογραφικές και ηλεκτρονικές εκδόσεις καθώς και ταινίες-ντοκιμαντέρ. Έχει οργανώσει εκθέσεις μουσικών οργάνων, φεστιβάλ και συναυλίες σε όλη την Ελλάδα και στο εξωτερικό, έχει ασχοληθεί με την παραγωγή εκπομπών, με τη μουσική σύνθεση και μουσική επιμέλεια παραστάσεων αρχαίου δράματος. Έχει συνεργαστεί με φορείς όπως η Προεδρία της Δημοκρατίας, η Βουλή των Ελλήνων, τα Υπουργεία Πολιτισμού, Παιδείας και Εξωτερικών, τα Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου, τα Μέγαρο Μουσικής Αθηνών και Θεσσαλονίκης, το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού, η Πολιτιστική Ολυμπιάδα, η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Unesco, η ΕΡΤ, κ.ά.

Περιεχόμενο ομιλίας: Ο "Καραγκιόζης" -το ελληνικό λαϊκό θέατρο σκιών- συνταιριάζει σε μια γοητευτική ενότητα το λόγο, το μέλος και την κίνηση, παρέχοντας στο δάσκαλο και στον μουσικοπαιδαγωγό ένα εξαιρετικά προνομιακό εργαλείο για γνωριμία και εξοικείωση των παιδιών με τη φύση και τη λειτουργία της μουσικής, του χορού και γενικότερα της λαϊκής παράδοσης. Με αφορμή ένα σχετικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών και την κατασκευή μιας μουσειοσυσσκευής με θέμα τα ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα, θα επιχειρήσουμε ένα γενικότερο προβληματισμό ως προς τη χρήση και αξιοποίηση στοιχείων του λαϊκού θεάτρου σκιών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Χορηγός: βιβλιοπωλείο «Κλαψινάκης»